

עו:

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(ב) גבר ר"ף ור"ס אחר
ר"ס ונחמקו קשה (ג) ו-ל
אחר ד"ס ור"ף (ד) ו-ס
ר"ס והלכתא (ה) ד' כר"ס
דק"ל (ו) ור"ע חוספ"ט
חולין מ' ד"ה שלמה
(ז) ור"ע חוספ"ט מה' מ'
ד"ה מ"ב ל"ו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אידכר וכו'
עבד ק"ת. ל"ב ועבד מותר
בעבדות כוכבים מלכתחלה
פ' י"א ד"ק ד"ק כ"ח מ"י

גדנפא דלישא דלישא אפומא ומלויה מיה ארתחה אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב עקיבא דגברא רבא הוא קסבר כבולעו כך פולטו מה בולעו בנצרות אף פולטו בנצרות: "הסכין שפה והיא טהורה: אמר רב עוקבא בר חמא ינועצה עשרה פעמים בקרקע אמר ר"ב הונא בריה דרב יהושע יוקרקע שאינה עבודה א"ר כהנא יובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות ניעצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי הווי יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו לקמיהו אתרוגא פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי הדר רצה עשרה זימני בארעא פסק לה ליה למר יהודה א"ל באטי בר טובי וההוא גברא לאו בר ישראל הוא א"ל מר קים לי בגויה ומר לא קים לי בגויה איכא דאמרי א"ל אידכר מאי עבדת באורחא:

הדרן עלך השוכר את הפועל
וסליקא לה מסכת עבודה זרה

מיון דאין תשמיש קבוע ע"י האור כגון שהעלה וכן בירושלמי דאמר הוה דמימא כסין קטן אכל גדול כענין ליון ויש לדמות אותה ראה ידוקאמור התם מיהא דקאמר הסכין שפה והיא טהורה כו' אלמא משמע דליידי צונן וצונן ליכא חילוק בין תשמישו ע"י האור בין חין תשמישו ע"י האור ומפרש הר"ר אלחנן הירושלמי כן הוא הוה דמימא כסין קטן שאין רגילות להיות בה גומות ואין בלוע בנצרות וסגי בענינת קרקע אכל סכין גדול כענין ליון דנעצה בקרקע איתו מועיל לשפף ולהעביר האיסור הנדבק בנצרות הלכך אפילו לחמור בה זון לריכה ליון ולא סגי בהעלה אפילו לזון משום דלא מהיחא הגעלה אלא להפליט האיסור הבלוע בחמור הסכין אכל לא מהיחא להעביר האיסור הנדבק והשפוף בקרקע מהיחא להעביר האיסור הנדבק ואין שום גומות אין מקנה להעביר האיסור הנדבק רק ע"י ליון ומ"מ נדמית הריאה דר"ת מן הירושלמי דלא מיירי כלל בתשמישו על ידי האור ודיינו כדון מיישב כהליה והכי פירושו הוה דמימא כסין קטן שאין נעצת קרקע איתו מועיל לשפף ולהעביר האיסור הנדבק בנצרות סכין קטן אין תשמישו רק צונן ואינו בלוע כלל כמובן רק נדבק בו מנחתו אכל גדול תשמישו בנצרות וסגי בתשמישו ע"י האור בה רוחם כן קטן אין לחמור בה רוחם כך נראה למורי ליישב פירושו רבינו כדון ואומר מורי הוה דקאמר הוה טעמה עשר פעמים בקרקע היינו דוקא בקרקע קשה שהיא מעברת השומן ושפה אכל לא רכה שאינה מעברת השומן וגם לא קרקע קשה יותר מדאי דוקא נקט קרקע ולא אכל ולא אפר ולא קרקע רכה: **אידכר** מה דעבדת באורחא. פ"ה ששיגר להם שמי שפחות רב יהודה לא קבלה ובאטי קבלה ונראה דלא מטא כוה שעדיין היה עבד ק"ת (ב) שמעוכב גט שמורו דמאמרין פרק עשרה יוחסין (קידושין דף ע"ו):

באטי בר טובי נצרות רוחיה לא שקיל גיטא דמימא: הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה

הדרן עלך עבודה זרה והדרן עלן. דעתן עלך מסכת עבודה זרה ודעתך עלן. לא נתנשי מינה מסכת עבודה זרה ולא תתנשי מינה לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי:

אמר בן שלשה פעמים ואחר כך אמר: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה בלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל בלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויבי תחבמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיקי למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך כי גם חייגתי: ברוך אתה יי למדני חקיקי: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים. אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שָׂכָר והם עמלים ואינם מקבלים שָׂכָר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמיה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי כשם שעזרתני לסיים מסכת עבודה זרה בן תעורני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וחבות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי זרעי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלךך תנחה אותך בשבבך תשמר עליך והקיצות היא תשחוק. כי בי ירבו ימך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינו בשמאלה עשר וקבוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא. ולאחיא מתיא. ולאסקא לחיי עלמא. ולמבנא קרתא דירושלם. ולשכלל היכליה בגוה. ולמקער פולחנא נוכחא דמארעא. ולאכתא פולחנא דשמיא לאתריה. וימליך קדשא בריך הוא במלכותיה ויקריה. ויצימח פרקיה ויקרב משיחיה. בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב. ואמרו אמן. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתחדד ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא וישירתא ושבחא ונחמתא דאמירין בעלמא. ואמרו אמן: על ישראל ועל רבנן. ועל תלמידיהו ועל כל תלמידי תלמידיהו. ועל כל מאן דעסקין באורייתא. די באורייתא (קרישא) הדין ודי בכל ארת ואתר. יהא להון ולבון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומזוני ריחי ופרקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל. ואמרו אמן: עושה שלום במרומיו הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

(* פי' הגון על זה המצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכית ח"א פ"ג. **) כביטוי וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף ישי"ש בב"ב כתוב רמזים על הזכרת שמות הללה.